

# HET 1e DEPOT INFANTERIE BIJ DE VERDEDIGING VAN DEN HAAG WASSENAAR EN YPENBURG

DOOR J. MOORMAN.

*res. Luitenant-kolonel, gewezen C.-I Depot Infanterie.*

## TROEPENONDERDEELEN:

Staf-1e Depot Infanterie  
Depotbataljon Grenadiers  
Depotbataljon Jagers  
4e Depotbataljon

Tijdelijk toegevoegd:

1—17e Depotbataljon

een Detachement van het Depot Huzaren,  
van het Depot bereden Artillerie en van  
de Politietroepen.

## 1. ORGANISATIE EN TAAK DER DEPOTS

De Depots hadden als eerste *taak*: dienstplichtigen opleiden tot geoefend soldaat en de besten van hen tot korporaal en sergeant, benevens de opleiding van specialisten, ook personeel voor het pag. Daarnaast waren zij het doorgangshuis voor personeel van het veldleger, enz., dat tijdelijk ongeschikt was voor den dienst te velde.

De voor het overgrootste deel uit recruten bestaande Depot-troepen waren dus nog geen vechttroepen. Voorgenomen was de Depots bij een aanval aan één zijde van ons land over te brengen naar onbedreigde provinciën en zulke verplaatsingen hebben ook inderdaad plaats gehad toen de aanval uit het Oosten ingezet werd.

In verband met de tot uiting gekomen meening, dat de verdediging van ons land uitsluitend naar het Oosten gericht was, is het reeds dadelijk van belang vast te leggen, dat de mogelijkheid van een aanval uit het Westen wel degelijk mede in overweging geweest is en dat voor dat geval verplaatsing van het te 's-Gravenhage gelegde 1e Depot Infanterie naar een der Oostelijke provinciën, n.l. Gelderland, bevolen was.

De organisatie der Depottroepen was anders dan in 1914. Toen corresponderden de elf Depots met de elf Infanterie-Brigades. Nu waren de drie Depot-Bataljons (D.Bs.) per divisie vereenigd tot een Infanterie-Depot, met een eigen commandant. De acht Infanterie-Depots stonden onder rechtstreeksch bevel van den I. d. I., van wien alle bevelen en richtlijnen voor de opleiding, de legering enz. uitgingen.

In de eerste dagen van de voormobilisatie gaf de organisatie der Depots aanleiding tot eenige wrijving tusschen Depot C. en Bat.Cn., die pretendeerden „zelfstandig” te zijn. Het bevel van den Dep. C. „de bevelsverhouding bij het Depot is gelijk aan die bij een regiment Infanterie” maakte daaraan terstond

een einde en de I. d. I. gaf den volgenden dag een gelijkkluidend bevel uit voor alle Depots, waardoor de vanzelf sprekende bevelsverhouding tusschen Depot C. en Bat. Cn. niet meer betwijfeld kon worden.

De Depotstaf bestond uit een kolonel of luitenant-kolonel C. (aanvankelijk ook wel een majoor), een kapitein- of luitenant-adjutant, een luitenant voor speciale diensten, een gasofficier, een A.O.O.A. en eenige schrijvers.

Elk bataljon bestond uit een staf en zeven compagnieën, waarvan vier tirailleur-compn., twee specialisten-compn. en een subsistentencomp. Het Dep. Bat. Grenadiers had nog een tweede subsistentencomp., waarbij administratief ingedeeld waren officieren en minderen, die elders dienst deden, als bij het D. v. D., staven, bureaux, enz. Bovendien was bij dat Dep. Bat. de 1e comp. van het bataljon Pag. geformeerd, mede uit recruten bestaande, welke comp. in voorkomend geval ter beschikking van C.-I Div. zou worden gesteld, hetgeen bij het uitbreken van den oorlog geschied is. Totaal alzoo 23 depotcompagnieën en een comp. pag.

Zooals overste VELDMEYER, hoofd van de afdeling Oefening en Opleiding (niet te verwarren met „O. en O.”!) bij de Inspectie, in een tijdschriftartikel deed opmerken, omvatte een Depot Infanterie aanmerkelijk meer troepen dan een Divisie in vreedstijd.

Het *personeel* bij 1e Depot Inf. bestond uit;

a. officieren: reserve-officieren, behoudens een beroepsmajoor, vier beroepsluitenants en een beroepskapitein der Mil. Adm.

Het aantal officieren bedroeg gemiddeld 125.

b. onderofficieren: voor het overgrote deel reserve- en dpl. personeel en voorts eenige zeer waardevolle A.O.O.n en S.M.'s, benevens enkele capitulanten;

c. dienstplichtigen (bij het uitbreken van den oorlog): de lichte gewoone dpln. 1940 II, opgekomen op 5 Febr. 1940, dus drie maanden in dienst en nog onvoldoende geoefend, leeftijd gemiddeld 19 jaren, en de lichte buitengewoone dpln. 1938 en 1939, opgekomen op 1 April 1940, dus slechts zes weken in dienst en zeer weinig geoefend, leeftijd gemiddeld 21 jaren.

Bij beide ploegen waren kaderklassen ingedeeld. De bewapening was normaal met geweer, karabijn, lt. mitr. of pistool. Het aantal zw. mitr. bedroeg bij Dep. Bat. Gr., Dep. Bat. J. en 4e Dep. Bat. 4, 3 en 4, echter zonder afstandmeters of toestellen sectie-C. Eén Dep. Bat. had één mortier, pag. ontbrak. De officieren hadden geen kijker, wat bij de krijgsverrichtingen een groot bezwaar was voor de waarneming van parachutisten, en geen kompas.

Van 1 Depot Inf. waren de staf, de staven der Dep. Bats. Gr. en J. en zes compn. van die bataljons gelegerd in het barakkenkamp Waalsdorp en de staf 4e Dep. Bat. zoomede 16 comp. in scholen verspreid over Den Haag, tot 8 km van het kamp, wat tijdens de krijgsverrichtingen de bevelvoering uitermate verzwaaarde. Maar — een Depot was nu eenmaal niet bestemd om te vechten en dus was bij de legering niet met tactische eischen rekening gehouden.

Had men niet kunnen voorzien, dat de Depots ook in den strijd betrokken konden worden? Ja, want de overval op Polen en nog meer die op Noorwegen hadden bewezen, dat de moderne oorlog niet als vroegere aan de grens begint, doch door de luchtmacht en de valschermtroepen direct over het geheele land ingezet wordt, waarbij de vijand alle militaire doelen overvalt, zonder te vragen of daar wellicht slechts uit recruten bestaande Depots gelegerd zijn. Toen 1 Depot Inf. reeds vóór den oorlog met bewakingsdiensten belast werd, heb ik voorgesteld per Dep. Bat. één comp. wat personeel en materieel betreft geheel gevechtvaardig te maken. Dat is niet geschied, maar niet-

temin hebben onderscheidene van onze recrutencompagnieën dapper gestreden — en vele verliezen aan gesneuvelden en gewonden bekomen.

De *opleiding* van de recruten geschiedde geheel overeenkomstig de „Wenken voor de opleiding”, aangevuld door „Richtlijnen” vanwege den I. d. I.

Hoe is de opleiding, in hoofdzaak door daarvoor niet bestemde en nog minder opgeleide reserve-officieren gegaan? Naar het door den I. d. I., Generaal-Majoor HACKSTROH herhaaldelijk uitgesproken oordeel, over het algemeen zeer gunstig.

Dat is, naast den ijver en de toewijding van officieren en kader, in de eerste plaats te danken aan de „Wenken” met hun methodisch opgestelde lessen, ingedeeld per oefenweek. Welk een verschil met het vroegere „systeem”, waarbij elke Comp. C. de opleiding naar eigen inzicht en ook wel eens zonder inzicht inrichtte. Er is in vredetijd wel gemopperd tegen het binden van de opleiders en de opleiding aan de systematische methodiek van de „Wenken”, waardoor de zelfstandigheid — al weer die „zelfstandigheid” — der met de opleiding belaste commandanten ingeperkt en, naar het heette, hun persoonlijkheid beknot werd.

Deze mobilisatie heeft echter de uitnemendheid bewezen van dit systeem — waarvan wij den vader onvermeld moeten laten, omdat bij reglementen en voorschriften de ontwerpers anoniem blijven.

Reserve-kapiteins, op cursussen volgepropt met tactiek, doch slechts eenmaal per drie jaren troependienst verrichtende buiten het tijdperk der eerste oefening — een funeste bezuiniging vergeleken met den ouden toestand, toen iedere reserve-officier om het andere jaar zes weken bij den troep diende — deze reserve-kapiteins konden aan de hand van de „Wenken” onvoorbereid de opleiding van hun recruten ter hand nemen. Mochten zij en het dpl.-kader zich aanvankelijk wellicht al te zeer aan de oefenprogramma's der lessen in de „Wenken” vasthouden, allengs kwam de ervaring en daarmee de mogelijkheid om, zooals in de „Wenken” trouwens uitdrukkelijk vastgelegd is, „de persoonlijkheid van den onderwijzer in hooge mate te doen bijdragen om het onderwijs vruchtdragend te doen zijn.”

De opleiding volgens de Wenken eischte zeer veel van officieren en kader en liet geen ruimte voor koffie-zettende officieren en „fauteuil-luitenants”, maar de resultaten waren goed en de voldoening daarover en de hartelijke kameraadschap deden de stemming bij alle inspanning opgewekt blijven.

De duur van het eerste oefeningstijdperk bleef als in vredetijd gehandhaafd op vijf maanden. Naar mijn meening was het noodig en mogelijk geweest door comprimeering van de leerstof en beperking tot het minimum voor den soldaat te velde, de opleiding in oorlogstijd te beperken tot drie maanden. Een daartoe strekkend uitgewerkt voorstel vond echter geen instemming.

## 2. 1<sup>e</sup> DEPOT INFANTERIE BELAST MET BEWAKINGSDIENSTEN.

Met het oog op de mogelijkheid, dat het voornemen om de Depots bij het onverwacht uitbreken van vijandelijkheden buiten den strijd te houden en daartoe naar onbedreigde deelen van het land te verplaatsen, niet tot uitvoering zou kunnen komen en voorts op de waarschijnlijkheid, dat het 1<sup>e</sup> Depot wegens zijn ligging in Den Haag, residentie van H.M. de Koningin en zetel der regeering, tactische opdrachten zou krijgen, deed ik in zooverre van de oefenprogramma's der Wenken afwijken, dat de recruten spoedigst de noodige vaardigheid zouden bereiken in het schieten en het bajonetvechten.

Reeds in Maart kwam de eerste opdracht, n.l. om, zoodra het D. v. D. het departementsgebouw aan het Plein zou verlaten en over vele gebouwen verdeeld zou worden, deze te bewaken. Daarvoor bleken noodig 15 sectiën, totaal 540 man plus kader.

Op 9 April kreeg ik opdracht om in overleg met den Hoofdcommissaris van Politie maatregelen te nemen tot beveiliging van de binnenstad en voorts de politie te versterken voor de bewaking van regeeringsgebouwen, de woningen der ministers, generaals, legatiegebouwen, enz.

De samenwerking met den Hoofdcommissaris, den heer VAN DER MEY, is steeds vlot, aangenaam en doeltreffend geweest.

Op 9 April werden de troepen van het Depot geconsigneerd en vier piketten onder commando van een officier ingesteld, elk sterk twee geweergroepen en twee mitr.groepen, waarvan twee in het kamp Waalsdorp, één in de school Kortbosch en één in de school Hoefkade 99. Voor het vervoer van de piketten naar bedreigde plaatsen waren de menage-auto's beschikbaar.

Op 12 April moest, in overleg met den Garn.C. en den Hoofdcommissaris tot verdere maatregelen worden overgegaan, waartoe twee, door het Ie Depot te organiseeren en te verzorgen diensten ingesteld werden:

A. Afsluiting Binnenstad.

B. Militaire Bijstand aan de gemeentepolitie.

*ad A.* De grens om de binnenstad werd getrokken langs de volgende straten: Jan Hendrikstraat — Torestraat — Noordwal — Prinsessewal\* — Hoogewal — Mauritskade — Doctor Kuypersstraat — Koninginnegracht — Prinsessegracht — Heerengracht — Fluweelen Burgwal — Nieuwe Markt — Kalvermarkt — Groote Marktstraat — Groote Markt — Jan Hendrikstraat.

De afsluiting geschiedde door 28 detachementen op de kruispunten van naar de binnenstad voerende straten en de genoemde grensstraten.

Lt. mitr. werden geplaatst bij de detachementen 5, 7, 14, 22, 25 en 26; zw. mitr. bij 15, 20 en 27.

Taak der detachementen: het afsluiten van de naar de binnenstad voerende straten en het voorkomen, in het bijzonder door mitr.vuur, van overgang met schuiten over de grachten.

Voor deze Afsluiting Binnenstad waren noodig 289 tir. en 66 mitrailleurs, totaal 355 man, plus officieren en kader, zoomede een tweede en indien mogelijk een derde ploeg voor aflossing.

De detachementen rukten uit op mijn bevel „Binnenstad afsluiten, rusttoestand,” waarna op het tweede bevel „Alarmtoestand” de afsluiting effectief werd.

Het bezetten van de posten werd eenige malen beoefend in late avonduren.

*ad B.* De militaire bijstand werd verleend door plaatsing van detachementen onder een officier of o.o. op alle politiebureaux, vanwaar posten uitgezet werden bij regeerings- en legatiegebouwen, P.T.T., Electriche centrale, enz. enz.

Daar de sterkte van het Depot, n.l. 1015 man lichting 1940 II, toen elf weken in dienst, 1350 man btg. dpln. 1938 en 1939, drie weken in dienst en dus nog niet bruikbaar en 254 man kaderopleidingen, bruikbare sterkte 1335 man, niet voldoende was voor al deze diensten, werd versterking verkregen van militaire politie.

Voorts had de Garn.C., tevens C.-Depot Cav., nog in reserve twee eskadrons

huzaren-motorrijders, waarmee ook voorzien moest worden in de bewaking van het vliegveld Valkenburg. In verband met de groote uitgestrektheid van het o.a. tegen parachutisten te bewaken terrein, had deze autoriteit voorts verband opgenomen met den Centralen Luchtwachtdienst.

Hoewel dit alles dateert van 9—15 April, vermeld ik een en ander, omdat deze midden April opgeheven diensten, waaraan de drie Bats. van Ie Depot Inf. alle deelnamen, op dezelfde wijze weder ingesteld zijn op 7 Mei, toen de aan den oorlogstoestand voorafgegane spanning intrad.

### 3. DE EERSTE OORLOGSDAG, 10 Mei

#### a. *In het kamp Waalsdorp.*

In den nacht van 9 op 10 Mei hadden onderdeelen van het Depot de Afsluiting Binnenstad, alarmtoestand, bezet en waren detachementen voor militairen bijstand op alle politiebureaux aanwezig, die dubbelposten uitgezet hadden bij alle te bewaken gebouwen. Voorts waren de wachten te Waalsdorp en bij de noodkazernes (scholen) versterkt. Te 1.00 uur maakte ik per auto een ronde en bevond alle detachementen, wachten en posten waakzaam.

Behoudens de berichten op 7 Mei, dat verscherpte bewaking binnenland ingesteld en verhoogde gevechtswaardigheid gelast was, heb ik geenerlei bericht ontvangen, dat de aanval in den nacht van 9 op 10 Mei verwacht moest worden.

Dat is en blijft mij op goede gronden volkomen onbegrijpelijk. Ik ga echter *thans* hierop niet verder in.

Op 10 Mei tegen 4 uur werd de slapende residentie opgeschrikt door zwaar geronk van vliegmaschinen. Niet te tellen Duitsche vliegtuigen cirkelden boven de stad, kennelijk hun doelen zoekende. *Nederland was in oorlog.*

Het signaal luchtalarm (sirenes) is door den Luchtwachtdienst niet gegeven. Volgens mijn bevelen zou op het — bij proefnemingen in het afgelegen kamp zeer duidelijk hoorbaar gebleken — alarmsignaal van dien dienst in Den Haag, de sirene in het kamp in werking gesteld zijn en de troepen het kamp volledig ontruimd hebben. Daartoe waren nooduitgangen aangebracht en de ontzuiming van het kamp was bij daglicht en bij duisternis beoefend.

Ik begaf mij terstond per auto naar het kamp Waalsdorp, waar mijn op. gevestigd was en zes compn. van de Dep. Bats. Grenadiers en Jagers gelegerd waren. Even vóór mijn aankomst was het kamp reeds gebombardeerd: een voltreffer op barak 9 . . . vier dooden en twintig zwaar gewonden, van wie later twee zijn overleden. De slapende recruten hadden hun zwaren tol aan den oorlog betaald. Het begin van brand was spoedig gebluscht door den burger-werkman HIJGENAAR, wiens naam ik deswege gaarne vermeld.

De bewoners van het kamp, behoudens de aldaar nachtverblijf houdende officieren en eenige o.o., hadden, meest in nachtkleedij, schuilplaatsen gezocht in het omliggend duinterrein, overeenkomstig de door mij vroeger gegeven orders bij een mogelijken aanval uit de lucht, daar mijn voorstel, om bij het kamp met hout bekleede schuilloopgraven aan te leggen, afgewezen was met het oog op de kosten. Nadat de gewonden door Officieren v. Gez. en twee tóegesnelde burgergeneesheeren, wier namen mij tot mijn spijt onbekend zijn, voorloopig verzorgd waren, liet ik hen en de lijken der gesneuvelden in kribben op vrachtauto's overbrengen naar het Militair Hospitaal.

Vijandelijke vliegtuigen cirkelden over het vrijwel verlaten kamp, wierpen nog eenige bommen, die in de duinen terecht kwamen en verdwenen voor korten tijd.

Weldra kwamen de in de stad wonende officieren en o.o. toegesnel — slechts één enkele kwam eerst te 6.00 — en kon ik de in de duinen verspreide manschappen doen verzamelen, doen omhangen, voor zooveel noodig van munitie voorzien (de meesten hadden reeds scherpe patronen in verband met hun indeeling bij de aflossingsploegen voor Afsluiting Binnenstad en Militairen Bijstand) en verzamelen onder boomen, zoodat ze aan waarneming uit de lucht onttrokken waren. Omstreeks 5.45 uur had ik de troep in de hand en zond bericht over het voorgevallene aan den I.d.I., die zich reeds te 6.00 v.m. van den toestand kwam vergewissen en mij meedeelde, dat ik, nu de oorlog uitgebroken was, niet meer onder hem ressorteerde, maar onder den Commandant van de Vesting Holland.

Wat nu? Het Depot was, als opleidingsinrichting, niet bestemd om te strijden en daartoe weinig geschikt wegens de ongeoeffendheid van de manschappen en de beperkte bewapening, uitrusting en organisatie.

Een oorlogstaak was uiteraard aan het Depot niet opgedragen. Ik had dus geen oorlogsinstructie, noch bevelen en was derhalve, nu het Depot door den overval uit de lucht plotseling in den strijd betrokken was, aangewezen op eigen initiatief.

Ik overwoog, dat ik van de vijandelijke luchtmacht kon verwachten:

- 1e. verdere bombardementen uit de lucht,
- 2e. aanvallen van troepen, aan te voeren door vliegtuigen, die konden landen in de vlakte van Waalsdorp en op het strand,
- 3e. aanvallen van *valschermtroepen*, waarvoor het duinterrein bijzonder geschikt was.

Ik overwoog daarbij, dat indien valscherm- of andere troepen in grooten getale zouden landen, niet slechts een aanval op mijn troep te verwachten was, doch veeleer, dat de vijand tot taak zou hebben onverwijld door te dringen naar 's-Gravenhage, residentie van H. M. de Koningin en zetel van de Regeering.

Ik nam daarop het besluit:

1e. te Waalsdorp te blijven en het bevel te voeren over de twee bataljonsstaven en de zes compagnieën, die daar aanwezig waren, slechts waarschuwingsbevelen te geven aan de in de stad gelegerde onderdeelen van het Depot en mij telefonisch te melden bij C. — Vesting Holland,

2e. maatregelen te nemen tot onmiddellijke beveiliging van den troep te Waalsdorp,

3e. *met de daar beschikbare zes compagnieën van de Depot-Bataljons Grenadiers en Jagers een „stelling” te betrekken in de lijn strandpaal 98—Pompstation—Vlakte van Waalsdorp—Spoorbaan, om het doordringen van in de duinen landende valschermtroepen naar Den Haag te beletten.*

Met het oog op de sterkte moest ik mij voorloopig bepalen tot het vak Pompstation—Vlakte—Spoorbaan, het strand vooralsnog overlatende aan Grensbataljon Grenadiers te Scheveningen.

Voor deze geïmproviseerde verdediging is het woord „stelling”, dat diepte en steunpunten veronderstelt, te wijsch. Het werd een linie, front Noord, aanvankelijk slechts loopende van de Vlakte van Waalsdorp—kogelvangers genummerde schietbanen — O. hoofdader waterleiding — kogelvangers Greup-banen, tot 200 m. W. van Pompstation. Jagers rechts, Grenadiers links, met kleine detachementen op de duintoppen N. van dien hoofdader en patrouilles in het voorterrein.

Ik vestigde mijn Cp. in den waarnemingspost van schietbaan C, dien van C.—Dep. Bat. Gr. idem baan B en dien van C.-Dep. Bat.-J. idem baan 6 en deed

mijn Cp. door de opleiding Vbd. verbinden met dien der B.Cn. en met mijn bureau in het kamp, wat met het nog weinig geschoolde personeel en het oefenmateriaal wonderwel gelukte onder de goede leiding van den C.-Vbd.opleiding. Door de verbinding met mijn bureau, waar twee officieren de veldtelefoon en het toestel van de stadstelefoonleiding bedienden, had ik indirect verbinding met C.-4e Dep. Bat., en voorts met C.-Vg. Holland, bij wien ik mij telefonisch gemeld had, met den I.d.I. en den Garn.C.

Inmiddels had ik doen informeerden naar den toestand van mijn overige zestien comp., gelegen in scholen in Den Haag. Ik vernam, dat de Garn.C. rechtstreeks gelast had de diensten Afsluiting Binnenstad op te heffen, troepen te verzamelen bij ingang Haagsche Bosch en ter beschikking van C.-Vg.H. te stellen, aan wien terstond drie compn. Grenadiers geleverd werden.

Voorts had de I.d.I. eenige compn. van het 4e Dep. Bat. rechtstreeks bevolen de viaducten Laan van Nieuw Oost-Indië en Koningin Wilhelminalaan te bezetten en een comp. naar het vliegveld Ypenburg gedirigeerd. Wijders had C.-Vg. H. 50 man van de 5e comp. Jagers en 100 man van de 7e comp. belast met de verdediging van Boschlaan en Bezuidenhout.

Inbegrepen mijn stelling in de duinen waren de troepen van Ie Depot alzoo belast met de verdediging N. en Z.O. van Den Haag, waartusschen echter een groot hiaat was.

De ijle stelling in het duinterrein was aan geen van beide zijden aangeleund, waarin dus allereerst voorzien moest worden. Boven de stelling waren doorlopend vij. vliegtuigen, die echter geen bommen wierpen en zich bepaalden tot mitrailleurvuur. Telkens kwamen berichten binnen over landing van parachutisten N.O. van Scheveningen, N. van Meyendell en richting Wasse-naarsche Slag. Nauwkeurige waarneming van de landingsplaatsen was niet mogelijk bij gemis van kijkers.

Van belang is nog te vermelden, dat ik te 8.05 van den I.d.I. de mededeeling ontving: „*Belgische, Engelsche en Fransche vliegtuigen moeten als vrienden beschouwd worden*”. Dit was vier uren nadat de Duitsche aanval ingezet was. *Tot 8.05 zouden Belgische, Engelsche en Fransche vliegtuigen dus evenzeer als vijanden beschouwd en behandeld zijn.*

Boven de stelling in de duinen heb ik echter slechts eenmaal een Engelsch vliegtuig waargenomen, dat onmiddellijk omkeerde en in de richting van de zee verdween, naar wij verwachtten om hulp te halen, maar er kwam niets.

Op mijn mondelinge aanvraag aan den Garn.C. om troepen ter verlenging van de stelling W. tot aan het strand en O. tot aansluiting zou zijn verkregen met onze troepen in die richting, vernam ik, dat hij het Pompstation en het terrein tot 200 m O. daarvan reeds door een sectie van een der Compn. van het Dep. Bat. Jagers had doen bezetten en het terrein tusschen Pompstation en het strand door de 5e comp. D.B. Grenadiers, welke onderdeelen weer onder mijn bevel kwamen.

Men ziet, dat het organisch verband tusschen de verschillende commando's verbroken was en dat van drie zijden rechtstreeks over onderdeelen van Ie Depot Inf. beschikt werd, wat bij den totaal onverwachten aanval wel begrijpelijk was, maar zeer verwarrend werkte.

Afweergeschut noch zware mitrailleurs waren in de stelling beschikbaar.

Zeer welkom was daarom de komst van een kapitein van de I.S.S., die meedeelde vier zware mitrailleurs beschikbaar te hebben, zonder bediening, waarin ik echter kon voorzien. Ik deed deze opstellen 200 m achter mijn Cp.,

waardoor ik althans eenige reserve had en het mogelijk werd de vliegtuigen onder vuur van zware mitrailleurs te nemen.

Voorts kreeg ik versterking van 100 huzaren te voet en 80 artilleristen te voet en zonder stukken. Met de huzaren verlengde ik de stelling naar O. tot pl. 25 aan de spoorbaan Scheveningen—Rotterdam, waardoor echter nog steeds geen aansluiting met neventroepen verkregen was, en de artilleristen plaatste ik als reserve in een boschje  $\pm$  300 m. midden achter de stelling.

Door de in de Nieuwe Alexanderkazerne beschikbaar gekomen 4e comp. Dep. Bat. Jagers in te schakelen kon ik de stelling naar O. nog verlengen tot den Buurtweg.

Verdere verlenging vandaar tot den Leidschen weg was dringend noodig, omdat de door mij herhaaldelijk uitgezonden sterke patrouilles Noord van de stelling, n.l. naar pl. 96 aan het strand, naar Dam aan den W. hoofdader, naar en door het bosch Meyendell en noordelijk langs den Buurtweg naar de Kievit, allen meldden, dat de parachutisten, waarvan de landing in de duinen waargenomen was, daar niet te vinden waren en zich dus vandaar naar het bedekte terrein tusschen Duinrel en de Kievit en verder oostelijk naar Wassenaar begeven moesten hebben, wat door latere berichten bevestigd werd.

\* Op mijn herhaald verzoek om troepen ter afsluiting van de wegen van Wassenaar naar Den Haag, ontving ik te 21.45 uur van C.-Vg. H. bericht, dat daartoe te mijner beschikking gesteld werd 1—17 Dep. Bat., waardoor eindelijk de stelling verlengd kon worden tot den Leidscheweg, waar aansluiting met neventroepen verkregen werd.

In mijn bevel voor de verdediging in den nacht van 10—11 Mei gaf ik aanwijzingen voor verbetering van de stelling vóór het invallen van de duisternis.

Volgens ontvangen berichten zou de vijand niet slechts de Duitsche uniform dragen, maar ook Nederlandsche, overalls en burgerkleeding, doch heb ik dat nooit geconstateerd: door mij in de duinen waargenomen Duitsche militairen droegen Duitsche uniformen.

De nacht werd in de stelling doorgebracht, met sterke piketten. Wel werd af en toe geschoten, doch blijkbaar zonder grond, want in den nacht is geen aanval gekomen en te 3.00 uur was de stelling weer volledig bezet.

*b. De overige compagnieën op den eersten oorlogsdag.*

C.-4.-Dep. Bat. Gr., ter beschikking gesteld van C.-Vg.H., ontving te 11.00 bevel zijn comp. met vrachtauto's te brengen naar gemeentehuis Wassenaar, 500 m Z. van Den Deyl, vandaar verspreid à cheval van den straatweg door te dringen tot Den Deyl en zich ter beschikking te stellen van C.-1 R.H.M. Na uitvoering daarvan gaf C.-1 R.H.M. het bevel om met deze comp. een stoot, richting Z.W.-N.O. en tegelijkertijd een stoot Z.O.-N.W. te doen op het terrein O. van den Leidschen straatweg, tusschen Nieuwen Weg en Z.-rand, „Zuidwijk”, alwaar zich verspreide vij. afdn. bevonden, sterkte onbekend.

Alzoo twee stooten, diagonaalsgewijze. Bij die zuivering werd een man uit de lucht gewond. Een op de Maaldrift geland vij. vliegtuig werd met eenige pag.-projectielen in brand geschoten.

Bij de volgende zuivering van het terrein tusschen Amonsweg in W. richting tot Wassenaar werden een sergeant en 4 man gewond door mitr. vuur.

4 en 5-Dep. Bat. Gr., op last van C.-Vg. Holland vereenigd, kregen last het Koninklijk buitenverblijf Ruygenhoek, nabij Pomstation, dat door parachu-



tisten bezet heette, te zuiveren. Bij de uitvoering van die opdracht werd echter in Ruygenhoek en omgeving geen vijand aangetroffen, waarop bevel ontvangen werd het terrein bezet te houden.

Opvallend is, dat van deze opdrachten aan onderdeelen van I Depot Inf. geen mededeeling gedaan is aan den C. daarvan, die zijn bovenbedoelde stelling tusschen Pompstation en Vlake van Waalsdorp links niet aangeleund achtte, terwijl er nota bene twee compagnieën van zijn eigen onderdeel door een hooger C. heengezonden waren. Ieder handelde met de beste bedoeling, maar het verband ontbrak en daardoor ontstond onzekerheid.

In den namiddag zijn deze compn., gelukkig met achterlating van een bezetting in de strook Pompstation-Ruygenhoek, vanwege C.-Vg.H. naar Wassenaar gedirigeerd — weer zonder mededeeling aan C.-I Depot Inf. — ter versterking van de twee pel. huzaren-motorrijders en afdn. van R.I., die Wasse naar aan de W. zijde verdedigden tegen parachutisten.

Een ander voorbeeld van gemis aan overleg, tusschen de onderscheidene commandanten — echter verklaarbaar wegens de omstandigheden bij een niet voorbereide verdediging, — levert 4-Dep. Bat. Jagers. Deze comp. werd te 11.00 ter beschikking gesteld van C.-Vg.H., kreeg aldaar bevel zich weder onder mijn bevelen te stellen en mij te bereiken via de N. Alexanderkazerne, alwaar de Garn.C.- echter bepaalde, dat de comp. te zijner beschikking zou blijven. Hoewel ik telefonisch bereikbaar was, ontving ik geen bericht daarvan, doch de Comp. C. die niet wist waaraan hij zich te houden had, meldde zich persoonlijk. Inmiddels had de Garn.C.- een deel van de comp. gezonden naar het Pompstation, dat „misschien” bezet zou zijn. Een andere sectie werd gezonden naar de Vlake van Waalsdorp en Oude Rijs, — het voorterrein van de stelling van Ie Depot Infanterie, welke de Garn.C.- reeds in oogenschouw genomen had.

Iedere C.- beijverde zich Den Haag te beschermen tegen uit de duinen opdringende parachutisten, die echter niet naar Den Haag konden doordringen, omdat ze O. en N. van Wassenaar in bedwang gehouden werden.

De verdediging van Den Haag was niet voorbereid; daardoor improviseerde iedere C.- naar eigen inzicht. Wat ontbrak was één C.- voor Den Haag, waarin dan ook later — te laat — voorzien is. Het is een geluk, dat intusschen het aantal parachutisten N. van Den Haag niet zéér groot geweest is, waardoor van een bepaalden aanval op Den Haag van die zijde geen sprake geweest is.

5-Dep. Bat. Jagers kreeg van C.-Vg.H. opdracht het gebouw van het Departement van Economische Zaken te bewaken, dat dus voldoende beveiligd was. Als staaltje van de vele onjuiste berichten en valsche geruchten, vermeld ik, dat ik in de stelling bericht ontving, dat het Dep. van Ec. Zaken, waarin de Ministerraad vergaderd was, geheel omringd zou zijn door parachutisten! Den Haag is gedurende de oorlogsdagen een broeinest geweest van valsche gerucht en er was maar één standpunt mogelijk: alles als valsche beschouwen wat men niet met zekerheid wist uit eigen waarneming of persoonlijke waarneming van officieren of oudere onderofficieren.

7-Dep. Bat. Gr. werd toegevoegd aan het Grensbataljon Grenadiers te Scheveningen en kreeg opdracht de duinstrook langs het strand over een breedte van 1000 m te doorzoeken, alwaar zeven vij. vliegtuigen parachutisten zouden zijn geland. Er werd geen vijand aangetroffen! Deze doorzoeking was overbodig geweest als inlichtingen gevraagd waren, want het was uitgesloten, dat daar zeven vliegtuigen valschermtroepen hadden uitgezet, zonder dat dit door de troepen in de stelling bij het Pompstation waargenomen zou zijn.

### Dapperen van het 4e Depot-bataljon.

Het 4e Dep. Bat. was —ver van Waalsdorp— zeer verdeeld gelegerd in scholen in het Bezuidenhoutkwartier en omtrek station H.S.M. Vanuit mijn cp. in de duinen had ik via mijn bureau in het kamp Waalsdorp verbinding met het Bataljonsbureau van het 4e. De B.C., res. Majoor WISSEMA, oud luit.-kol. K.N.-I.L., trok per rijwiel van de eene naar de andere inmiddels uitgerukte compagnie en zijn wakkere adjudant, res. Eerste-Luitenant BEULINK, slaagde er merkwaardig goed in te weten, waar de compn. zich bevonden en wat hun opdracht was.

Reeds te 6.00 had ik den B.C. gemachtigd een comp. te dirigeren naar het vliegveld Ypenburg, welks bezetting om versterking gevraagd had tegen gelande valschermtroepen. Deze wees daarvoor aan de 5e comp., C. res. kapitein TESINK, die om 6.15 afmarcheerde naar de Hoornbrug, waar de wnd. C.-III-R.Gr. hem opdroeg Rijswijk, waarheen een deel der bezettingstroepen van Ypenburg teruggetrokken was, te beveiligen tegen den uit Ypenburg oprukenden vijand. Daartoe nam de Comp.-C. stelling à cheval van de Hoornbrug en deed vluchtige versterkingen aanleggen. Maar de vijand kwam niet, wel eenige van Ypenburg terug getrokken eigen troepen.

Te 10.00 ontving de Comp.-C. van C.-III R.Gr. het bevel: „aanvallen op Ypenburg”. Van de uitgangsstelling bij de Hoornbrug — aldus de Comp.-C. — wordt voorwaarts gegaan met twee Sn. in front, tusschenruimte 150 m, richting op de linker S.-, die den landweg Hoornbrug—hoeve Ypenburg volgt. De 3e S.-, in reserve bij Hoornbrug, versterkt door eenige artilleristen van het A.P.D., — die eerst van wapens en munitie voorzien moesten worden! Neventroepen niet aanwezig. Te 11.00 treft de re. S.- bij de Wielerbaan drie onbeschadigde eigen vliegtuigen aan. Daar aanwezige officieren van de luchtmacht deelen mede, dat zij deze vliegtuigen niet besturen kunnen en dat ze van weinig waarde zijn. Te 11.45 loopen de voor-Sn. vast door vuur van het vliegveld. C.-li. voor-S., res. Eerste-Luitenant OVERBEEK, valt uit wegens een schot in zijn schouder. De reserve S.- rukt op via Hoorndijk om, li.-S. geworden, het vliegveld omvattend aan te grijpen, en wordt herhaaldelijk beschoten door laag (circa 200 m) vliegende vliegtuigen, waartegen geen andere afweer mogelijk is dan met geweer-vuur en lt. mitr., en uit de Johannahoeve. Op den li.-vleugel komen onderdeelen van III-R.Gr. De Johannahoeve, liggend achter een dijk, omgeven door geboomte en daarvoor een schootsveld van 250 m, kan moeilijk onder vuur van geweren en lt. mitr. genomen worden. De li. S.- bereikt Pongonhoeve en — treft daar aan twee zw. mitr. met stuksn. en 12 man bediening, van de 6e comp. van 4 Dep. Bat. (dus het eigen bataljon!), die daar in stelling staan, zonder verband met eenig ander onderdeel. C.-5-4e Dep. Bat. neemt ze onder zijn bevel, maar ook het vuur van zw. mitr. heeft onvoldoende uitwerking op de Johannahoeve. Aan een nabije comp. van III-R.Gr. wordt gevraagd via Vredenoord aan te vallen op Johannahoeve, maar deze ziet daartoe geen kans wegens het open terrein van 600 m. Aan C.-III R.Gr. wordt mr.- of avu. gevraagd op Johannahoeve, wat wordt toegezegd tegen 15.30.

Van 16.00—16.15 bestoken vij. bommenwerpers de voor-Sn. en verdwijnen richting Rotterdam.

Eerst van 17.15—17.30 komt eigen avu. op Johannahoeve; direct daarop wordt deze bestormd en genomen te 18.00. In de hoeve worden aangetroffen 11 Duitschers, waarvan 6 gewond en 3 man eigen troepen, benevens 4 lijken van Duitschers en 4 van bewoners der hoeve. In beslag genomen worden 2

Duitsche zw. mitr., 12 karabijnen en een groote hoeveelheid munitie, seinpatronen en levensmiddelen.

Nu bestormt de middelste S. de loopgraven op Ypenburg, maakt 9 krijgsgevangenen en treft in een der loopgraven den res. Eerste-luit. WAGENAAR van R. Gr., die met zijn sectie steeds op het vliegveld stand gehouden heeft.

C. linkervoor-S., 1e Luit. WEEDA, wordt gewond door een schampschot aan het hoofd, maar herneemt, na verbonden te zijn, zijn commando.

De li. neventroepen van R.Gr. trekken terug op Rijswijk, de door 5-4e D.B. op Johannahoeve gemaakte krijgsgevangenen en de gewonden meevoerend.

C.-5-4 D.B. vraagt waarom teruggetrokken wordt.

Antwoord: er is verzamelen gelast. Hij vindt dit terecht hoogst onwaarschijnlijk, zendt naar C.-III R.Gr. een ordonnans, die terug komt met het bericht, dat de cp. op Villa Martha verlaten is en dat eigen troepen bij Hoornbrug terug trekken.

Zal het pas heroverde vliegveld Ypenburg dan weer verlaten worden? Bij het uitblijven van orders en geen verbinding meer hebbende met C.-IIIR.Gr. besluit res. kapitein TESINK terecht het vliegveld te behouden en de belangrijkste punten rondom te bezetten.

Gesneuveld 2 soldaten, gewond 2 luitenants en 7 soldaten.

Maar Ypenburg was heroverd en bezet.

\* \* \*

Geheel los daarvan had de 4e Comp. 4e Dep. Bat. gelijktijdig een poging daartoe gedaan, onder res. kapitein TIGGELMAN.

Deze comp. had in den nacht 9/10 Mei deelgenomen aan de Afsluiting Binnenstad en was door C.-4 Dep. Bat. te 9.00 op auto's gedirigeerd naar het Haagsche Bosch, met opdracht aan den Comp. C. om zich te melden bij C.-Vg.H. Hij ontving daar het mondelinge bevel: „U gaat Ypenburg ontzetten. Veel succes!” Zonder meer. Een wel zeer primitief bevel!

Aan de comp., geformeerd in drie Sn., werden toegevoegd een comp. van het Grensbat. Grenadiers, onder commando van een res. tweede luitenant, later van een kapitein, en voorts 4 zw. mitr. van 4e Dep. Bat.

Met veiligheidsmaatregelen wordt opgerukt tot 300 m N.W. van Hoornbrug. De Comp.C. wordt ontboden bij C.-III R.Gr. in villa Martha bij Hoornbrug, die hem ontheft van het commando over de toegevoegde comp. van het Grensbat. Grenadiers en van de 4 zw. mitr. van zijn eigen 4e Dep. Bat. en gelast, dat de comp. ter beschikking zal blijven op den Rijswijkschen weg. De vanwege C.-Vg. Holland gegeven opdracht om Ypenburg te ontzetten, kon dus niet worden uitgevoerd.

12.30 geeft C.-I Div. persoonlijk hem opdracht zich opnieuw te melden bij C.-III R.Gr.

Voor het eerst ontmoeten wij hier C.-I Div. Tot dusver waren aan C.-I Depot Inf., dan wel rechtstreeks aan zijn onder-Cn., bevelen gegeven door C.-Vg.H., den I.d.I. en de Garn. C. En nu kwam een bevel van C.-I Div. De bevelen gingen kris kras door elkander heen, omdat — als boven reeds opgemerkt — geen centrale C. voor alle troepen in Den Haag aangewezen was. Het Garnizoens-commando, dat geen tactisch commando is, kon niet als zoodanig aangemerkt worden. De bevelsverhouding was zoek en zoo zien wij, dat in dit geval twee compagnieën van het 4e Dep. Bat. onafhankelijk van elkaar en zonder elkaars opdracht te kennen, ingezet werden tegen Ypenburg.

Keeren wij terug tot 4-4e Dep. Bat. Na zich ingevolge evenbedoeld bevel van C.-I Div. gemeld te hebben bij C.-III R.Gr., kreeg hij opdracht aan te vallen op Ypenburg W. van den nieuwen weg Rijswijk—Delft, li. aangeleund aan een onbekende comp. Grenadiers. Ingedeeld 1 zw. mitr. Uitgangstelling tusschen Hoornbrug en Wielerbaan, te verlaten te 13.25. Sterkte: 3 off., een cadet-vaandrig en 112 o.o. en minderen.

Te 13.25 gaat de comp. voorwaarts, twee voor-Sn., een in reserve. 100 m Z. van de wielerbaan wordt geweervuur ontvangen uit de richting hoofdingang Ypenburg. Getracht wordt verbinding te krijgen met de comp., welke O. van den weg aanviel (vermoedelijk bovenbedoelde 5-4e Dep. Bat), wat mislukt.

De comp. rukt verspreid door het weiland voorwaarts. Ten gevolge van een bocht in den weg komt de re. S. te veel naar li., de li. S. kan daardoor niet voorwaarts, wordt reserve-S. en de aanvankelijke reserve-S. wordt op den re. vleugel omvattend ingezet. Deze manoeuvre mislukt door sterken tegenstand uit boerderijen en schuren W. van den hoofdingang van Ypenburg. Als de voor-Sn. op 250 m van de Deutsche steunpunten gekomen zijn, komt de voorwaartsche beweging tot stilstand door hevig vij. mitr. vuur. De Comp.C.-vraagt door twee ordonnansen mortiersteun op de vij. steunpunten, 100 en 300 m W. van hoofdingang Ypenburg, maar deze vuursteun komt niet.

Dan verschijnen Deutsche bommenwerpers, blijkbaar dezelfde die van 16.00—16.15 de 4e comp. bestookt hebben, welke de comp. met bommen en mitr.-vuur bestoken en gelijktijdig wordt het vij. mitr. en geweer-vuur langs den grond steeds heviger. De comp., met slechts één zw. mitr., moet langzaam terugtrekken tot de Wielerbaan, later naar Hoornbrug, waar de verbanden hersteld worden. Resultaat: 9 gesneuvelden en 21 gewonden, waarvan later één overleden.

Tien manschappen, doorweekt en uitgeput, worden bij Hoornbrug door een onbekenden luitenant van een ander onderdeel naar de kazerne gezonden.

Uit het restant van de comp. worden twee Sn. van 25 man geformeerd.

Bij de Hoornbrug krijgt de Comp.-C. van C.-I Div. opdracht W. van den weg opnieuw ten aanval te gaan, waartoe de Sn. te 19.30 ter hoogte van de Wielerbaan in uitgangstelling gezet worden. Hier krijgt een S. rechtstreeks van C.-III R.Gr. opdracht het boerderijencomplex Z.O. van de Wielerbaan te bestormen, na inleidende beschieting door een stuk 7 veld. De bestorming gelukt en een groep van 8 man maakt bovendien nog 17 krijgsgevangenen in een vij. vliegtuig O. van de bestormde boerderij. „Deze gevangenen, aldus de Comp.C., werden door Grenadiers, onder leiding van een kapitein weggevoerd, terwijl mijn menschen werden genegeerd.” — Waarom deze rivaliteit! De dappere mannen van het 4e, zoo nauw verbonden met Gr. en J., hadden waarlijk de door hen gemaakte krijgsgevangenen zelf wel kunnen afvoeren. Het doet mij leed deze opmerking te moeten maken.

Eere aan de reserve-kapiteins TESINK en TIGGELMAN van het 4e Depot-bataljon voor hun moed, beleid en trouw op Ypenburg op 10 Mei 1940.

Hiermee wordt niets te kort gedaan aan hetgeen andere troepen op en bij Ypenburg gedaan mogen hebben. Een ander moge dit in deze kolommen beschrijven!

\* \* \*

Toen C.-4e Dep. Bat. te 20.00 opnieuw naar Ypenburg ging en bemerkte, dat de cp. van III-R.Gr. bij de Hoornbrug verdwenen was en dat de troepen op Ypenburg niet wisten onder wiens bevelen zij stonden, meldde hij — om mij niet bekende reden naar Den Haag terug gekeerd — dat telefonisch aan

C.-I Div. en bekwam opdracht zich opnieuw naar Ypenburg te begeven om aldaar regelend op te treden, welke opdracht ingetrokken werd toen hij deed opmerken, dat Ypenburg gezuiverd was, het grootste deel van zijn bataljon verbleef in Den Haag, waar het in de oostelijke wijken zeer roerig begon te worden, zoodat het hem voorkwam, dat hij daar beter werk kon verrichten.

1-4 Dep. Bat. heeft op den eersten oorlogsdag één S. gesteld t. b. C.-3-Depot Ber. Art. bij de Hoornbrug ter bestrijding van vliegtuigen en parachutisten en overigens op last Co.-Luchtverdediging bewakingsdiensten verricht in het Bezuidenhoutkwartier en bij den spoorweg Den Haag—Leiden.

2-4 Dep. Bat., op bevel C.-Vg.H. te 10.00 opgesteld in het Haagsche Bosch, werd te 22.15 in samenwerking met de gemeente-politie belast met de Afsluiting Binnenstad, volgens mijn hierboven vermelde reeds vroeger gegeven bevelen. Een geluk, dat op dit punt ten minste niet geïmproviseerd behoefde te worden, doch de organisatie gereed en de uitvoering reeds vroeger beoefend was.

3-4 Dep. Bat., slechts bewapend met geweren en karabijnen, daar de zw. mitr. op 8 Mei afgestaan waren aan 6-4 Dep. Bat. en de pag.-vuurmonden met kader en bediening op het Veldleger gedirigeerd waren, heeft op 10 Mei manschappen beschikbaar gesteld voor de 83ste Luchtdoelbatterij voor het aanvoeren van munitie, waarbij door mitr. vuur uit vliegtuigen een soldaat gewond werd, die denzelfden dag overleden is. Verder heeft de Comp.C., res. kap. Dr. HINS op eigen initiatief ter bescherming van deze batterij de spoorlijn Den Haag—Leiden bezet van het viaduct over de S.S. (inbegrepen) tot 100 m N. van viaduct L. v. N.O.I.

6-4 Dep. Bat. leverde op dezen dag een bewakingsdetachement aan het A.H. K. in de Koningin Sophiestraat en 7-4 Dep. Bat. (subs. comp.) werd te 9.00 op bevel van C.-Vg.H. mede opgesteld in het Haagsche Bosch en in den avond belast met het vervoer van Duitsche krijgsgevangenen.

\* \* \*

Ziehier een relaas van de verrichtingen van het Ie Depot Infanterie op 10 Mei. Alle bataljons zijn in het vuur geweest, maar 4- en 5-4e Dep. Bat. hebben het zwaarste deel en de grootste verliezen gehad.

Daarom: *het dappere 4e!*

UIT DE MILITAIRE SPECTATOR VAN AUGUSTUS 1940

#### 4. De handelingen op 11—14 Mei.

In het eerste deel van dit artikel, in het vorige nummer, is beschreven, hoe zes van de 21 compagnieën van Ie Depot Infanterie op 10 Mei 1940 na den Duitschen luchtaanval een stelling betrokken hebben N. van het Kamp Waalsdorp (blad 's-Gravenhage, vt. 22—58) en hoe deze stelling in den loop van dien dag naar weerszijden verlengd is van strandpaal 98—Pompstation — Oostelijke hoofdader — pl. 25 spoorbaan Scheveningen—Rotterdam — snijpunt Rijkstraatsweg 's-Gravenhage—Leiden met Zijdeweg. Voorts zijn de handelingen beschreven van onderdeelen in dit Depot te Wassenaar en bij het Vliegveld Ypenburg. Dit laatste heeft aanleiding gegeven tot mededeelingen en een ingezonden stuk nopens hetgeen door andere troepen op en bij Ypenburg gedaan is. In verband hiermee herinner ik aan de cursief gedrukte inleiding bij de ar-

tikelen over Nederlands verdediging tegen den Duitschen aanval, op blz. 292 van het Juli-nummer van *De Militaire Spectator*, nl.

*„Voor deze artikelen en schetsen geldt het richtsnoer voor den geschiedschrijver: waarheid en goede trouw. Daarbij is steeds te bedenken, dat ieder slechts datgene weet, dat hij zelf meegemaakt heeft, en soms niet weten kan, in hoeverre ook anderen daaraan meegewerkt hebben.”*

Slechts de officieele geschiedschrijvers, die de beschikking hebben over alle gevechtsberichten en dagboeken, voor zoover deze na de capitulatie niet vernietigd zijn, zullen in staat zijn door vergelijkende studie van die gegevens het verband aan te toonen, dat tusschen de handelingen van verschillende troependeelen bestaan heeft en hoe deze elkaar beïnvloed hebben.

Dat kan niet bij beschrijvingen van handelingen van afzonderlijke onderdeelen. Deze moeten slechts voldoen aan den gestelden eisch van waarheid en goede trouw. Wat een ander op hetzelfde terrein, doch wellicht op een ander tijdstip verricht heeft, beschrijve deze zelf, dan zal op ieders handelingen het volle licht vallen.

\* \* \*

Uit het vorig artikel is reeds gebleken, dat in Den Haag op den eersten oorlogsdag groote verwarring heerschte. Men had allerminst verwacht, dat de residentie reeds direct in gevaar zou komen. Er was dus geen verdediging van de stad voorbereid. Aan het Depot, bestemd voor opleiding van recruten en kader, was uiteraard geen oorlogsbestemming gegeven. De zeer verspreide legering: zes compagnieën in het kamp Waalsdorp en 15 in scholen over de geheele stad verdeeld, was allerminst berekend op tactische opdrachten voor het geheel. Bevelen van Commandant Vesting Holland, Garnizoenscommandant en Depotcommandant doorkruisten elkaar; compagnieën kregen afzonderlijke rechtstreeksche opdrachten of werden aan andere troepen toegevoegd. Ieder deed wat hij kon, maar systeem was er niet en kon er niet zijn. Een overzicht van het geheele Depot dag voor dag zou daarom weinig zin hebben en ik bepaal mij daarom tot enkele episoden.

*a. De stelling Noord van Den Haag.*

Na den zeer bewogen dag van den 10den Mei bleven de troepen 's nachts in de stelling, met patrouilles in het voorterrein, groepsgewijze rustende. Te 3.00 uur, vóór het aanbreken van den dag, waren allen weer waakzaam.

Te 6.00 uur verschenen zeven Duitse vliegtuigen boven de stelling en gaven mitrailleurvuur af op het terrein, dat het Depotbataljon Jagers den vorigen dag bezet en ingevolge mijn bevel voor den nacht verlaten had. Drie kwartier later volgde een tweede aanval van twaalf vliegtuigen, maar ook nu viel het vuur een paar honderd meter vóór de stelling. Ons vuur van zware mitrailleurs op deze vliegtuigen had geen uitwerking.

Het eerste bericht, dat dien dag ontvangen werd van de compagnieën, belast met de bewaking van de binnenstad, gaf reeds blijk van de nervositeit, die daar begon te heerschen. Een detachementscommandant berichtte, dat „onbetwist Nederlandsche officieren” gelast hadden van de nieuw-model veldjassen de platte kraag af te snijden, omdat Duitse parachutisten in Nederlandsche uniform ook dat model veldjas zouden dragen. Het spreekt van zelf, dat elke wijziging van de uniform verboden werd. In dit verband zij herhaald, dat de troepen van het Depot nooit Duitse valschermtroepen in Nederlandsche uniform aangetroffen hebben.

Herhaaldelijk vlogen groepen Duitse vliegtuigen over de stelling, zonder

verder iets te ondernemen. Blijkens bovenvermeld mitrailleurvuur was de stelling opgemerkt; blijkbaar was de aanwezigheid van onze troepen de reden, dat hier geen valschermtroepen werden uitgezet. Er kon slechts waargenomen worden, dat zulks te 7.00 uur geschiedde Noord van het bosch Meyendell. Bij het reeds vermelde gemis aan kijkers was deze waarneming uiteraard gebrekkig en het was niet mogelijk ook maar bij benadering te schatten hoever Noord van Meyendell de parachutisten neerkwamen. Maar het was althans eigen waarneming, dus zekerheid. Op den eersten oorlogsdag was gebleken, dat slechts op eigen waarneming of die van eigen personeel vertrouwd kon worden en niet op van elders ontvangen berichten. Deze ervaring werd op 11 Mei bevestigd, het was „de dag van onjuiste berichten.” Eén er van zij vermeld.

Te 7.05 ontving ik bericht van den Garnizoenscommandant, dat vijandelijke troepen, ter sterkte van 150 man, in opmarsch waren in het duinterrein, in Z.W.-richting hoofd bij Dam (vt. 22—61) en dat de overgang aldaar over den Westelijken hoofdader der Duinwaterleiding reeds in 's vijands handen was.

Ik besloot tot omvangrijke verkenningen door officierspatrouilles en indien de overgang bij Dam inderdaad bezet zou blijken, deze te heroveren.

Het terrein bij Dam werd verkend, zoomede het duinterrein W. daarvan tot het strand bij pl. 96, het bosch Meyendell en het duinterrein O. daarvan doorzocht, benevens het wegencomplex bij de Kievit (vt. 24—59), maar tot 3 km vóór de stelling was geen vijand aanwezig.

Niettemin deelde de garnizoenscommandant mij te 9.55 nader mede, dat de commandant van een zoeklichtafdeeling, opgesteld bij Dam, hem bericht had, dat de overgang aldaar bezet was door Duitsche troepen met automatische wapens en dat hij zelf niet over mitrailleurs beschikte.

Dus toch! Ondanks het negatieve resultaat van de verkenningen moest ik na deze bevestiging wel aannemen, dat de overgang bij Dam in 's vijands handen was.

Ik gaf daarom te 10.00 uur aan den commandant van mijn reserve, Luitenant S., met 50 artilleristen te voet, waaraan ik twee zware mitrailleurs toevoegde, opdracht om zich te begeven naar Dam, zich daar onder de bevelen van kapitein Z. te stellen en zoo hij dezen daar niet aantrof, zelfstandig den overgang bij Dam te hernemen.

Een uur later zond luitenant S. bericht, dat hij zich bij Dam gemeld had bij kapitein Z., die . . . geen vijand waargenomen had!

\* \* \*

Te 11.10 ontving ik van C.-Vg. H., de mededeeling, dat uiterste waakzaamheid noodig was: vier Duitsche vliegtuigen hebben troepen ontscheept bij strandpaal 97,5. Voorts zijn parachutisten gedaald bij Meyendell. Een bataljon van 22 R.I. is bij Pompstation en zal aanvallen in noordelijke richting, later gevolgd door het geheele regiment 20 R.I.

En later deelde de Garnizoenscommandant mij mede, dat nog meer troepen in aantocht waren voor een aanval op Meyendell, nl. een bataljon van 16 R.I., dat zich reeds op de Van Alkemadelaan bevond.

Het was een vreemde situatie! Daar lag een stelling van het strand tot den Leidschen weg te popelen, dat de vijand nu toch eindelijk zou komen opdagen, maar er kwam niets. Uit patrouillegang bleek, dat zich tot 3 km vóór die stelling geen vijand bevond. En niettemin kwamen twee bataljons, gevolgd door een regiment, om door de stelling heen een aanval te doen. Ik zond dan ook bericht, dat die troepen geenszins noodig waren. Toen II-20 R.I. en III-16 R.I.

resp. bij Pompstation en bij Waalsdorp door de stelling getrokken waren in de richting Meyendell, meldde ik aan C.-Vg. H. dat mijn troepen daardoor tweede linie geworden waren, waaraan hier allerm minst behoefte was, en vroeg of die troepen beter gebruikt konden worden in Den Haag, vanwaar de meest onrustbarende berichten in de duinen doordrongen.

Daarop ontving ik opdracht om de troepen te verzamelen in het Malieveld en de algemeene reserve voor Den Haag te vormen.

Met gevorderde autobussen deed ik de troepen achtereenvolgens vervoeren naar den Zrand van het Haagsche Bosch, nabij het Malieveld. Bij dien tocht werd volgens ontvangen berichten tweemaal vuur ontvangen uit huizen, wat echter geen verliezen of gewonden veroorzaakte. Onderzoek naar de daders leverde geen resultaat op. In den nacht 11/12 Mei zijn de troepen vervoerd naar scholen in de verduisterde stad.

*b. Bij Wassenaar.*

Waar waren de valschermtroepen gebleven, die wij op 10 en 11 Mei herhaaldelijk hadden zien landen Noord van Meyendell? Uit latere berichten bleek, dat zij geland waren in de duinen, vt. 24—62 en omgeving, en zich vandaar begeven hadden naar het boschterrein van het landgoed Duinrell (vt. 25—62), vanwaar ze trachtten op te rukken naar Wassenaar. Daar waren troepen van 1 R. Huzaren, afdelingen van 1 R.I., 3 M.C., benevens drie compagnieën van het Ie Depot Infanterie, nl. 4, 5 en 6 — Depotbataljon Grenadiers. Tot groote gevechten is het W. van Wassenaar, in de bosschen van Duinrell, echter niet gekomen. Het aantal parachutisten was daartoe niet groot genoeg; ze bleven zich ophouden op de hoogste duintoppen en op 11, 12, 13 en 14 Mei is daar een sleepend vuurgevecht gevoerd. De vijand bediende zich van 9 zware mitrailleurs en 2 mortieren, die op Nederlandsche troepen veroverd waren. Dit vuur heeft niet veel uitwerking gehad. Onzerzijds is daarop geen aanval gedaan, omdat zulks over het vlakke terrein van een afzonderij niet mogelijk geacht werd zonder artilleriesteun, die wel aangevraagd, maar niet verkregen is. Ik betwijfel zeer of ook zonder steun van artillerie hier niet een aanval mogelijk geweest was. En dus ondernomen had moeten worden.

*c. Bij Scheveningen.*

Wat is juist geweest van bovenbedoelde mededeeling op 11 Mei te 11.10 uur, dat vier Duitsche vliegtuigen troepen ontscheept hadden bij strandpaal 97.5? De linkervleugel van mijn stelling lag op den duinrand bij strandpaal 98. Het is uitgesloten, dat deze een landing van vliegtuigen en het uitladen van troepen op 500 m vóór de stelling niet zouden hebben waargenomen. Heeft de landing dan *achter* de stelling plaats gevonden, b.v. bij strandpaal 98.5? Dit is ook niet zeer aannemelijk, want het motorgeronk van vier vliegtuigen had op 500 m afstand kwalijk onopgemerkt kunnen blijven, daar bij het prachtige weer er vrijwel geen geruisch van de zee was. Bovendien was er een post van Grensbataljon Grenadiers op het N.einde van den strandboulevard te Scheveningen, die een landing op het strand hadden moeten waarnemen. Op dezen dag is echter geen landing van vijandelijke troepen gezien.

Op 12 Mei echter werden plotseling Duitsche troepen gesignaleerd in spoorwagens op het emplacement bij het station Z.H.E.S.M. te Scheveningen. Vandaar uit openden zij een heftig vuur, o.a. op een sectie van 4-Depotbataljon Jagers, die patrouilleerde tusschen het Pompstation en den Harstenhoekweg. Daar waren ook andere troepen, voor zoover mij bekend van het Grensbataljon Grenadiers, van 12 R.I. en een peloton wielrijders. De spoorwagens, waarin



de Duitschers dekking gezocht hadden, werden dan ook weldra van verschillende zijden zwaar onder vuur genomen en een pantserwagen schoot den trein in brand, zoodat de vijandelijke afdeeling vernietigd werd. Het bericht, dat ik over deze episode ontvangen heb, is onvolledig. Waren deze Deutsche troepen den vorigen dag vóór 11.10 uur Zuid van de stelling toch onopgemerkt door vliegtuigen aangevoerd, hebben zij zich dien dag schuil gehouden in de smalle duinstrook tusschen strandpaal 98.5 en den spoorweg en zijn ze in den nacht naar het spoorwegemplacement getrokken? Het zou zeker interessant zijn, als een van de troepencommandanten, die bij dezen aanval op de spoorwagens leiding gegeven hebben, dat geval nader in den *Spectator* beschreef. (Zie hiervoor in dezen overdruk de mededeeling van den res. Eerste-luitenant der Grenadiers J. W. R. BRUEREN, op blz. 180.) Belangrijk is deze episode zeker geweest, omdat hierdoor voorkomen is, dat deze Deutsche troep hetzij in Scheveningen, hetzij in Den Haag doordrong.

*d. Onrust in Den Haag.*

Is de onrust in Den Haag het gevolg geweest van optreden van onbetrouwbare burgers of partijgangers en is er van die zijde op onze soldaten geschoten? Ik heb verscheidene berichten ontvangen, dat troepen uit huizen beschoten waren. Als voorbeeld volgt hier een en ander uit een verslag van een sectie-commandant betreffende voorvallen op 11 Mei, waaruit de onrust in Den Haag treffend blijkt:

„Te 11.00 ontving ik in de Nieuwe Alexanderkazerne van den Garnizoens-commandant bevel mij met mijn sectie in twee gevorderde auto's te begeven naar de omgeving van de Suezkade, waar uit verschillende huizen werd gevuld. In de Javastraat aangekomen bij het Nassaplein, bleek het verkeer geheel stop gezet te zijn en werd mij meegedeeld, dat uit den steenen toren van het flatgebouw hoek Zeestraat en Javastraat in onze richting gevuld werd. Met 10 man rukte ik op langs de rechterzijde van de straat, aan de andere zijde een sergeant met 4 man. Toen wij genaderd waren tot het Plein 1813, werd uit den toren van het flatgebouw in onze richting gevuld en heb ik door mijn groep het vuur laten openen op de negen openingen, die zich aan onze zijde in den toren bevinden. Tijdens het vuren van de groep werden door infanteriegeschut (pag. of mortier) twee voltreffers geplaatst, waarna ik het vuren heb doen staken en er uit den toren ook niet meer gevuld werd. In de nabijheid van den tuin, die om de flat heen gelegen is, bevonden zich drie politie-agenten van de stormbrigade.

Aangezien ik geen mitrailleurs had en de sterkte van mijn afdeeling te gering was om succes te bereiken, ging ik terug naar de Frederikskazerne om een door mij aangehouden Nederlandschen officier, in het bezit van een Duitsch geweer en een vreemd pistool, die wel een identiteitsplaatje, maar geen oorlogs-zakboekje had, aldaar af te leveren.

Toen bleek, dat het restant van mijn sectie daar ook steun verleend had bij de bestrijding van het schieten uit huizen.

Ik trok met de geheele sectie opnieuw naar het flatgebouw Zeestraat, waar inmiddels een afdeeling Militaire Politie met een mitrailleur M 20 in stelling gekomen was. Op last van een officier werd een aanvals-handgraanat geworpen in een garage, welke de aldaar staande auto's in vlammen deed opgaan.

In de Javastraat rukte een compagnie zware mitrailleurs onder een kapitein aan en daar ik waarnam, dat de geheele flat inmiddels door troepen Militaire Politie bezet was, keerde ik terug naar Waalsdorp.”

In den nacht 11/12 Mei keerde het grootste deel van Ie Depot Infanterie in Den Haag terug en werd belast met bewakings- en patrouillediensten. De verwarring was vooral de eerste dagen groot. Valsch alarm en loos gerucht, ook ernstige berichten omtrent de houding van de politie — waarbij mij bij onderzoek bleek, dat de Hoofdcommissaris van Politie zelf reeds de noodige maatregelen genomen had — deden hun kwaden invloed gelden. De dienst van den staf van het Depot was zeer inspannend, meer dan noodig geweest ware, indien alle commandanten zoo actief geweest waren zelf de gevallen, waarvan zij kennis kregen, te onderzoeken, in plaats van te volstaan met het doorzenden aan den Depot C.- van ongecontroleerde berichten.

De toestand in Den Haag is zeer onduidelijk geweest. Tegenover de berichten, dat uit huizen op militairen geschoten is, staat het feit, dat althans bij het Ie Depot niemand daardoor is getroffen. Wellicht is slechts met alarm-pistolen geschoten. Bij gebrek van controleerbare gegevens moet ik mij van een oordeel onthouden.

*e. Tweede bombardement op kamp Waalsdorp.*

Voor het Ie Depot Infanterie is de oorlog begonnen met een bom op het slapende kamp Waalsdorp. Het einde kwam met een bombardement op het wakende kamp, Dinsdag 14 Mei. Den geheelen namiddag waren Duitsche bommenwerpers boven het nog maar zwak bezette kamp. Even na 16.00 uur wierp een dezer vliegtuigen twee bommen op het kamp, kwam terug en wierp vijf bommen, kwam nogmaals terug en wierp weer vijf bommen.

Twee dooden en drie gewonden.

Dat was het laatste. Spoedig daarop kwam het bevel om de wapens neer te leggen.

Met weemoed herdenk ik in eerbied onze gesneuvelden, vermeld op de hierna volgende lijst, die wellicht niet volledig is.

En aan de overlevenden breng ik gaarne dank voor den steun en de hartelijke kameraadschap, die ik van velen heb mogen ontvangen.

**Lijst der gesneuvelden van het Ie depot Infanterie  
Depotbataljon Grenadiers.**

Naam	Rang	Onderdeel	Gesneuveld	Begraven
BRUIJN, W. J. DE	b.d.	1-Dep. Bat.Gr.	Waalsdorp 14 Mei 1940	Den Haag Alg. Begr.plaats
EYGENRAAM, P.	g.d.	1-Dep. Bat.Gr.	Ockenburg 10 Mei 1940	Den Haag Alg. Begr.plaats
GOEDHART, J. D.	b.d.	3-Dep. Bat.Gr.	Wassenaar 15 Mei 1940	Den Haag, Nw. Eik en Duinen
HERMSEN, CHR. J. <sup>1</sup>	g.d.	3-Dep. Bat.Gr.	Alex. Kazerne 10 Mei 1940	Den Haag, Verm. Alg. Begr.plaats
LENOS, J. <sup>2</sup> )	g.d.	3-Dep. Bat. Gr.	Alex. Kazerne 10 Mei 1940	„
PASTOOR, AIKO	g.d.	1-Dep. Bat.Gr.	Loosduinen 10 Mei 1940	Den Haag Alg. Begr.plaats
SCHAMMELDT, J. C.	g.d.	1-Dep. Bat.Gr.	Loosduinen 10 Mei 1940	Den Haag, R.K. Begr.pl.Kerkhof- laan
SCHERES, J. H.				

<sup>1</sup>) Was gedetacheerd van Depotbat. Jagers.

<sup>2</sup>) als voren.

## Lijst der gesneuvelden van het 1e depot Infanterie (Vervolg)

## Depotbataljon Jagers.

Naam	Rang	Onderdeel	Gesneuveld	Begraven
AMERONGEN, C. J. v.	g.d.	6-Dep. Bat. Jag.	Waalsdorp 10 Mei 1940	Den Haag Alg. Begr.plaats
GOVERDE, P. C. S.	g.d.	6-Dep. Bat. Jag.	Waalsdorp 10 Mei 1940	"
JACOBS, C. J. W.	g.d.	6-Dep. Bat. Jag.	Waalsdorp 10 Mei 1940	"
SCHERES, J. H. <sup>1)</sup>	g.d.	6-Dep. Bat. Jag.	Waalsdorp 10 Mei 1940	"
WAGENAAR, L.	g.d.	6-Dep. Bat. Jag.	Waalsdorp 10 Mei 1940	"
ZEGWAARD, J.	g.d.	6-Dep. Bat. Jag.	Waalsdorp 10 Mei 1940	"

## 4e Depotbataljon.

Naam	Rang	Onderdeel	Gesneuveld	Begraven
BÄCKES, G. M. A.	g.d.	4-4 Dep. Bat.	Ypenburg 12 Mei 1940	Den Haag, Alg. Begr.plaats
DUYN, M. v.	g.d.	4-4 Dep. Bat.	Ypenburg 10 Mei 1940	Rijswijk, Gem. Begr.plaats
GAALEN, L. H. v.	g.d.	4-4 Dep. Bat.	Ypenburg 10 Mei 1940	Rotterdam, Crooswijk
HEGEMAN, Th. C.	g.d.	4-4 Dep. Bat.	Ypenburg 10 Mei 1940	Ter Aar, Alg. Begr.plaats
JULSING, J.	g.d.	5-4 Dep. Bat.	Rijswijk 10 Mei 1940	Rijswijk, Gem. Begr.plaats
KIELA, G.	Korp.	?-4 Dep. Bat.	Ypenburg 10 Mei 1940	Schiedam, Alg. Begr.plaats
KRUK, N. v. D.	g.d.	4-4 Dep. Bat.	Ypenburg 10 Mei 1940	Rijswijk, Gem. Begr.plaats
ROS, Kl.	g.d.	5-4 Dep. Bat.	Rijswijk 10 Mei 1940	Katwijk a/z, Alg. Begr.plaats
TWISK, A. v.	g.d.	4-4 Dep. Bat.	Ypenburg 10 Mei 1940	Rijswijk, Gem. Begr.plaats
TIJSSEN, F. A.	b.d.	3-4 Dep. Bat.	Den Haag 10 Mei 1940	Den Haag, Alg. Begr.plaats (verm. als onb.)
VESTER, P. M. <sup>1)</sup>	d. Serg.	4-4 Dep. Bat.	Ypenburg 10 Mei 1940	Rijswijk, Gem. Begr.plaats
VOS, A. DE	g.d.	4-4 Dep. Bat.	Ypenburg 10 Mei 1940	Rijswijk, Gem. Begr.plaats
WOLF, JOH. v. D.	g.d.	4-4 Dep. Bat.	Ypenburg 10 Mei 1940	Rijswijk, Gem. Begr.plaats

<sup>1)</sup> was gedetacheerd van het Depotbataljon Grenadiers.